

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

Naar een verenigd Europa; De Europese Grondwet

Kasbergen, P.

Citation

Kasbergen, P. (2004). Naar een verenigd Europa; De Europese Grondwet. *Bestuurskundige Berichten*, 19(3), 4-6. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211283>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211283>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Naar een verenigd Europa; De Europese Grondwet

De Europese Unie in een notendop: Zes staten richten in 1951 de Europese Gemeenschap van Kolen en Staal op waarmee het allemaal begint. Op 18 juli 2003 presenteerde de Europese conventie – een vergadering van vertegenwoordigers van alle lidstaten en EU-organen – de definitieve ontwerpgrondwet. Wat is er in de tussentijd gebeurd? Wat is dat eigenlijk, de Europese grondwet? Wat staat er in die grondwet en waarom hebben we in Europa een grondwet nodig?

Om vijftig jaar Europese samenwerking samen te vatten is ten eerste te weinig ruimte beschikbaar en ten tweede is het dodelijk saai. We nemen dus een sprong in de tijd en belanden in het jaar 1979. Hoewel waarschijnlijk weinig Nederlanders het weten, waren twee Nederlandse

door het opstellen van een Europese Grondwet.

Na de val van de Sovjet-Unie in 1989 kwamen de hervormingen van de Europese Unie in een stroomversnelling terecht. De Franse president Mitterrand en de Duitse president Kohl drongen aan op een verdergaande samenwerking op monetair en politiek gebied wat leidde tot het Verdrag van Maastricht in 1992. Het Europees Parlement had bij monde van Fernand Herman – een prominente Belgische sociaal-democraat en lid van de partij Unie der Europese Federalisten – gemengde gevoelens bij dit Verdrag. Enerzijds

was een positief gevolg van Maastricht dat het Europees Parlement meer bevoegdheden kreeg en dat Europese besluiten in de Raad van Ministers voortaan door middel van meerderheidsbesluitvorming werden genomen. De Unie werd zo slagvaardiger. Anderzijds was een negatief aspect aan Maastricht dat het verdrag in de achterkamers tot stand was gekomen, tijdens onderhandelingen tussen regeringen. Het gevolg was een 'warrige en onleesbare tekst', die de geloofwaardigheid van het project naar Europese burgers toe een ernstige klap toebreacht.

Het Europees Parlement wilde in 1994 de Europese burger een helder alternatief bieden voor Maastricht en zo de Europese eenwording een nieuwe stimulans geven. Hiertoe had Fernand Herman in 1993 gewerkt aan het opstellen van een ontwerpgrondwet voor de Europese Unie, die in januari 1994 werd gepresenteerd. Hoewel dit ontwerp later een blauwdruk bleek voor de definitieve ontwerpgrondwet zoals die door de Europese conventie in 2003 is gepresenteerd, was er in 1994 nog geen brede steun voor een Europese grondwet. De noodzaak van een grondwet werd op de EU-top in Nice (2000) pas echt duidelijk. Er werd ingezien dat de uitbreiding met tien lidstaten niet gerealiseerd kon worden zonder grootschalige hervormingen van de Unie. In 2001 besloot de Europese Raad in het Belgische Laken een Conventie over de toekomst van de Europese Unie in te stellen. Deze Europese Conventie werd gevormd door vertegenwoordigers van de staatshoofden of regeringsleiders van de lidstaten, leden van de nationale parlementen, leden van het Europees Parlement en vertegenwoordigers van de Commissie. Bovendien kregen de kandidaat-lidstaten en vele andere Europese instellingen de status van waarnemer. De Conventie had tot taak de wezenlijke problemen die de toekomstige ontwikkeling van de Unie met zich meebrengt te bespreken en de verschillende mogelijke oplossingen te onderzoeken. Het doel van de Europese Conventie was een slotdocument op te stellen met daarin:

"Men hoeft in de toekomst slechts de grondwet van de EU te hebben gelezen om al een goed inzicht te krijgen in wat de EU is."

- ofwel verschillende opties met vermelding van de steun waarop deze konden rekenen,
 - ofwel aanbevelingen in geval van consensus.
- Samen met het resultaat van nationale debatten over de toekomst van de Unie vormde het slotdocument, de

ontwerpgrondwet, het uitgangspunt voor de besprekingen in de Intergouvernementele Conferentie (IGC) die van 4 oktober 2003 tot en met 18 juni 2004 heeft geduurd. Deze IGC had als doel het vaststellen van een

"De grootte van de EU vereist hervormingen in de vorm van een grondwet, anders dreigt het onwerkbaar te worden"

definitief verdrag, waarover uiteindelijk een akkoord is bereikt.

Lange tijd echter zag het er somber uit. Tijdens de Europese Raad van 12 en 13 december 2003 waren de onderhandelingen stukgelopen en ook nadat de besprekingen tijdens de Europese Raad van 25 en 26 maart 2004 waren hervat kwam er weinig positief nieuws uit Brussel. Onderstaand bericht, wat verscheen op de website van Buitenlandse Zaken, was lange tijd tekenend voor de sfeer tijdens de onderhandelingen.

De grondwet

Wat staat er eigenlijk in die grondwet en waarom verliepen de onderhandelingen zo moeizaam? Ik zal kort de hoofdlijnen van de grondwet bespreken en de belangrijkste

knelpunten aanduiden. Maar eerst zal ik het hebben over de term 'grondwet'. In het voorgaande heb ik het gehad over de Europese grondwet, maar strikt genomen is dat een foutieve benaming. Officieel heet het document dat eind oktober wordt ondertekend 'Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa'. Dit roept de vraag op of we hier nu te maken hebben met een grondwet of een verdrag. Ironisch genoeg bevat de Europese grondwet een bepaling, artikel I-59, waarin staat dat het verdrag door één van de deelnemers met een zekere mate van

vrijblijvendheid opgezegd kan worden. De huidige verdragen waarop de Europese samenwerking is gegrond bevatten een dergelijke bepaling niet. Dit gegeven wijst meer in de richting van een verdrag dan een grondwet. Daarnaast kan men stellen dat het begrip 'Grondwet' nauw gekoppeld is aan de begrippen 'land' en 'staat' en dat daar in geval van de EU geen sprake van is. Wat wel pleit voor de benaming grondwet is het grote verschil tussen "normale" verdragen en de afspraken in EU-verband, namelijk het gegeven dat Europese afspraken rechtstreeks invloed hebben op het leven van de burger. Nederland maakt zodoende deel uit van een Europese rechtsorde. De lidstaten van de Europese Unie hebben bovendien geaccepteerd dat uitspraken en besluiten van de

Europese Commissie en het Europees Hof van Justitie voorrang hebben boven die van gerechtelijke instanties op nationaal niveau. De Europese grondwet is een uniek verdrag, omdat de bevoegdheden van de verschillende Europese instellingen en de rechten van de burgers er in vast zijn gelegd. Deze rechten, opgetekend in hoofdstuk 2, worden ook als volwaardige grondrechten aangemerkt. Hoe ziet die grondwet er dan in grote lijnen uit? Als volgt:

- *Voorwoord*

- *Preamble*; er loopt een discussie in de IGC over de vraag of het wenselijk is om christelijke grondslagen in de preambule te noemen.

- *Deel 1 – Basisbepalingen*; Dit deel is de kern van de ontwerpgrondwet. Vrijwel alle 59 artikelen zijn nieuw, of betekenen grote wijzigingen ten opzichte van bestaande verdragen. Dit deel regelt de institutionele en organisationele inrichting van de Unie. Het onderwerp dat politiek het meest gevoelig ligt wordt behandeld in Titel IV – De instellingen van de Unie. De 11 artikelen uit deze Titel bakenen de machtsverhoudingen binnen de Europese Unie af tussen enerzijds het Europees Parlement en de Europese Commissie (de 'communautaire organen'), en anderzijds de Europese Raad en de Raad van de Europese Unie (de 'intergouvernementele' organen). Knelpunten in de onderhandelingen tijdens de IGC zijn onder andere samenstelling van de Europese Commissie, aantal zetels in het Europees Parlement en de stemverhoudingen in de Raad.

- *Deel 2 – Grondrechten*; In dit deel staan de grondrechten van de inwoners van de EU beschreven. Volledig getiteld 'het Handvest van Grondrechten van de Europese Unie' is in 2000 al opgesteld tijdens de intergouvernementele conferentie in Nice. Het Handvest van Grondrechten garandeert fundamentele mensenrechten en is geïnspireerd op het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) uit 1951. Er is weinig discussie over dit deel van de grondwet en er zijn nauwelijks aanpassingen in gedaan door de IGC.

- *Deel 3 – Beleid en werking van de Unie*; Dit deel uit de ontwerpgrondwet

maakt met zijn 342 artikelen liefst 72 procent van de 475 tekstgedeeltes in de grondwet (artikelen, protocollen, verklaringen, preambule en voorwoord) uit. De meeste artikelen van deel 3 zijn 'spelregels', die de basisbeginselen uit Deel 1 een concrete invulling geven. Grote gedeeltes zijn – al dan niet met wijzigingen – overgenomen uit de bestaande verdragen van de Europese Unie en de Europese Gemeenschappen. In dit deel zijn weliswaar veel wijzigingen aangebracht door de IGC, maar echt politiek gevoelig ligt dit deel niet.

- Deel 4 - Algemene en slotbepalingen; De artikelen in dit deel gaan

"In zekere zin kan de ontwerpgrondwet worden gezien als een logische volgende stap in het integratieproces wat zich de afgelopen 50 jaar in Europa heeft voltrokken."

over zaken als het territoriaal toepassingsgebied van de ontwerpgrondwet, de duur van het verdrag en de talen waarin het opgesteld wordt.

- Protocollen en verklaringen

In de artikelen in de ontwerpgrondwet kan een tweedeling worden aangebracht. De artikelen die zijn gebaseerd op, of letterlijk overgenomen zijn uit, bestaande verdragen en nieuwe artikelen. Logischerwijs ging veruit de meeste discussie in de IGC over de nieuwe artikelen, want de bestaande zijn in het verleden al goedgekeurd. Als voorbeeld van nieuwe artikelen waarover veel discussie is geweest kunnen nog worden genoemd: de budgettaire bepalingen (vetorecht betreffende de financiële perspectieven en de bevoegdheden van het EP), het aantal beleidsterreinen waarover met een gekwalificeerde meerderheid besloten zou moeten worden en de invulling van de functie van een Europese minister van Buitenlandse Zaken.

Dat over de ontwerpgrondwet maar moeilijk knopen kunnen worden

doorgehakt is dus het gevolg van de politieke gevoeligheid van het document. Maar waarom ligt de ontwerpgrondwet nu zo gevoelig? Deze vraag beantwoorden is eigenlijk stof voor weer een nieuw artikel *an sich* en ik zal me er nu dan ook niet aan wagen. Om een tipje van de sluier op te lichten: tel de belangen van de 25 verschillende lidstaten op. Vermenigvuldig die uitkomst met begrippen als supranationaal en intergouvernementeel en een begin is gemaakt.

Rest me nog uiteen te zetten waarom we een Europese grondwet nodig hebben. Allereerst vervangt de grondwet alle verdragen en handvesten die sinds 1951 zijn gesloten in de EU. Dit vergroot de duidelijkheid en controleerbaarheid van de EU aanzienlijk. Men hoeft in de toekomst slechts de grondwet van de EU (ongeveer 150 pagina's) te hebben gelezen om al een goed inzicht te krijgen in wat de EU is. Een ander

belangrijk motief en drijfveer om de grondwet juist nu vast te stellen is het gegroeide aantal lidstaten. De grootte van de EU vereist hervormingen in de vorm van een grondwet, anders dreigt hij onwerkbaar te worden. Zo kan op dit moment één van de 25 lidstaten op sommige beleidsterreinen een beslissing blokkeren met het nationale veto. Terwijl het op sommige beleidsterreinen belangrijk is dat het nationale veto blijft bestaan, is het onwerkbaar als het te vaak wordt ingezet. Een derde en laatste reden voor een grondwet is de behoefte aan hervormingen in meer algemeenheid. In zekere zin kan de ontwerpgrondwet worden gezien als een logische volgende stap in het integratieproces wat zich de afgelopen 50 jaar in Europa heeft voltrokken.

Op 29 oktober 2004 zal de Europese grondwet op ceremoniële wijze in Rome worden ondertekend door de regeringsleiders en staatshoofden van de 25 lidstaten. De ondertekening zal plaatsvinden in dezelfde kamer in hetzelfde paleis als waar in 1957 het verdrag tot oprichting van de Europese

Gemeenschap werd ondertekend. Alle ceremoniële grandeur ten spijt is het echter zaak niet te vroeg te juichen. De Europese Grondwet treedt pas in werking als alle parlementen van de EU-lidstaten deze binnen twee jaar hebben bekrachtigd. Daarbij dient te worden opgemerkt dat in minstens tien landen een referendum over de grondwet wordt gehouden. In Ierland en Denemarken zal dit referendum bindend zijn, in België, Frankrijk, Groot-Brittannië, Luxemburg, Nederland, Portugal, Spanje en Tsjechië raadgevend. Deze referenda kunnen in landen als Groot-Brittannië, waar een sterke anti-EU stemming heerst, zeker nog roet in het eten gooien.

Wie meer wil weten over de Europese grondwet doet er goed aan te kijken op de website www.grondweteuropa.nl. Hier kan men onder andere een volledige tekst van de Europese grondwet vinden en vele nuttige commentaren erop. □

Peter Kasbergen

Nationalistische Pan-Europese Democratie

De afgelopen verkiezingen waren een ware hel voor ons. Maandenlang is er werk verzet om de Europese verkiezingen in elkaar te draaien en toch mislukte het weer jammerlijk. Ondanks de herhaaldelijke oproepen via de diverse media lukte het de politiek niet om de burger naar de stembus te krijgen. Bij de Europese verkiezingen is de helft van alle stemgerechtigden niet op komen dagen. Maar dit is bij lange na niet het ergste wat er zich heeft voorgedaan. Het is namelijk op zijn zachtst uitgedrukt 'frapant' te noemen dat juist de euro-sceptische partijen een fikse winst hebben behaald de afgelopen verkiezingen. Dit soort mensen haalt hun ideologie uit de nationalistische afkeer t.o.v. Europese eenwording. Dat de bevolking hiervoor wel te porren is, bleek wel.

Maar niet alleen de bevolking maakt zich schuldig aan het nationaal belang boven dat van het Europese te plaatsen. Het zijn de nationale politici zelf die eigenlijk niets anders doen dan kijken naar het nationaal belang. Voortdurend wordt de burger hiermee geconfronteerd. Zie maar eens de grondwet. Hiervoor vind de Minister-President het nodig een referendum uit te schrijven, alsof het volk ooit een goede afweging hierover zou kunnen maken. Maar kijk ook eens naar het aanstelling van de nieuwe voorzitter van de Europese Commissie. Daar wordt een fijn partijtje nationaal handjeklap geleverd waar je "U" tegen zegt. Dat de euro-sceptici nu gewonnen hebben is dus niet zo vreemd, die waren er al lang. Het enige verschil is nu dat ze ook in het Europees Parlement zitten.

Wat zijn nu de democratische gevolgen eigenlijk van dit politiek handjeklap van nationale belangen voor de E.U.? Welnu, historisch gezien kun je volgens Bart Tromp spreken van een "wanstaltig wangedrocht". In het boek "Democratie in verval?" schrijft hij een hoofdstukje vol over de Europese Unie. Tromp is niet echt optimistisch over de Unie. Volgens Tromp is het namelijk "niet waarschijnlijk dat dit gedrocht omgetoverd kan worden in een configuratie meer in overeenstemming met de vereisten van politieke democratie". Tromp suggereert dat doordat er nooit sprake is geweest van een gemeenschappelijk Europees doel, maar van nationalistische deelbelangen, er een wirwar van Europese organisaties is ontstaan die democratisch gezien nauwelijks deugen. Maar dit is niet het ergst, nee het ergste is namelijk dat dit volgens Tromp niet meer

kan worden gevormd tot iets dat wel democratisch is. Het is een sombere visie op de E.U., maar de afgelopen verkiezingen lijken dat, met de winst van de euro-sceptici met nationalistische ideologie, te bevestigen.

Nu is dit maar een kant van het verhaal. Want in die politieke wirwar van dat wat het "wangedrocht Europa", zijn ook nog een heel stel ambtenaren werkzaam. En nu zul je maar een ambtenaar zijn in dienst van de E.U.. Je bent dan dus in dienst van een organisatie die van binnenuit door een stel politici tegen zichzelf wordt opgezet. De euro-sceptici zitten je als ambtenaar vanaf nu in grote getalen letterlijk vanuit Straatsburg op de hielen. Dit lijkt me niet alleen slecht voor het instituut Europese Unie, maar het lijkt me een ware hel voor de ambtenaren in dienst van de Unie. Zit je daar mooi, helemaal te tering geleerd op dat concours, komen daar een stel eurosceptici aanzetten die de boel even voor je op stelten zetten.

Als het aan hen zou liggen zou je hele werkgever worden opgeheven en zou je nog een bloemetje krijgen met een kaartje "Bedankt voor de gedane moeite, veel succes verder!"

De Europese Unie is al een redelijk complex instituut dat bol staat van de nationalistische belangen, zie daarvoor bijvoorbeeld hoe het landbouwbeleid in elkaar steekt of het beleid t.o.v. visserij. Maar met deze uitkomst van de verkiezingen is het duidelijk dat deze nationale belangen nog meer de boventoon zullen krijgen binnen de Unie. Door een "dwaling van het volk" is de eurocrat gedoemd tot vaag nationalistisch-pan-europees beleid. Wellicht een mooie nieuwe term voor in Brussel, maar een nachtmerrie voor ambtenaren zelf.

Eens te meer wordt maar eens duidelijk dat het volk eenvoudig beïnvloedbaar is voor mooie inhoudsloze retoriek en dat de ambtenaar hierdoor het kind van de rekening wordt. En dan gaan we in Nederland ook nog stemmen over een Europese grondwet middels een referendum. Fijn, zo'n nationalistische pan-europese democratie. □

Hennie Hoenderbos

Is Europa begrensd of juist grenzeloos?

De Europese Unie (EU) is een economisch, politiek en juridisch samenwerkingsverband van een aantal Europese staten. Het lijkt alsof Europa benaderd, of gezien wordt als EU. Maar Europa is veel groter dan de 25 EU-lidstaten ons doen verhullen. Zo'n 45 landen maken deel uit van ons geografische werelddeel. Zo zijn er veel delen in Europa waar men het bestaan niet of nauwelijks van weet. Toch behoren deze gebieden echt tot Europa, geografisch gezien en dus ook politiek gezien. Het is dan ook goed dat er zich sinds mei dit jaar tien nieuwe lidstaten hebben aangesloten bij de Europese Unie. Zo komen we meer te weten over de cultuur, taal en de landschappen van de 'nieuwe' landen. Want Europa is als werelddeel veel meer divers dan veelal gebagatelliseerd wordt.

Leeft een thema als Europa te weinig, is het niet interessant? Ik ben nu wel verzadigd van de oorlog in Irak en van 11 september, maar de uitbreiding van de EU heeft de eerstgenoemde nieuws-items niet kunnen verdrukken uit het nieuws.

Enkele maanden geleden zijn Grieks-Cyprus, Tsjechië, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slowakije en Slovenië toegetreden tot de EU. Het totaal van deeltmakende landen komt hiermee op vijftientig. Door uitwisselings- en samenwerkingsprojecten tussen gemeenten en provincies van de oude en nieuwe lidstaten wordt de Europese samenwerking naar een hoger niveau gebracht.

Het totale gebied van de Europese Unie is 3,9 miljoen vierkante kilometer groot. In mei 2004 had de Europese Unie 453,3 miljoen inwoners, na komst van de tien nieuwelingen.

Nu er 25 staten deel uit maken van de EU, zijn er nog meer die graag willen toetreden tot de unie. Zo zijn Kroatië, Bulgarije en Roemenië serieuze kandidaten om op 'korte' termijn de unie te versterken. Gezien de situaties in de landen, zal enige aanpassing naar de maatstaven, die eens in Kopenhagen zijn opgesteld, nodig zijn.

Twee andere kandidaten zijn Macedonië en Turkije. Deze staten zullen nog heel wat moeten bewerkstelligen eer toetreding een feit is. Sterker nog, wat Turkije betreft, zal eerst de vraag afgehandeld moeten worden of het überhaupt wel lid mag worden, gezien de fikse cultuurverschillen.

Opvallende afwezigen zijn Noorwegen en Zwitserland, maar de redenen waarom deze landen niet lid zijn, moge bekend zijn.

De EU is qua omvang de tweede economische macht in de wereld. Alleen de NAFTA, die bestaat uit de Verenigde Staten, Canada en Mexico heeft een groter handelsvolume, maar is op juridisch en politiek gebied nog minder ver, hoewel het hoofddoel van de unie op economische basis gericht is.

Naast de NAFTA, is er een andere unie, namelijk het Gemeenebest van Onafhankelijke Staten, waar Europa mee te maken heeft. Op acht december 1991 ondertekenden de leiders van Rusland, Oekraïne en Wit-Rusland in Minsk een

akkoord dat leidde tot de oprichting van het Gemeenebest van Onafhankelijke Staten (GOS). Dit akkoord staat ook wel bekend als het Akkoord van Minsk. Het opvallende van deze unie is het feit dat deze uit zowel Aziatische als Europese landen bestaat. Ach, opvallend, het is vrij logisch gezien de geschiedenis en de afloop van de Sovjet Unie. De Aziatische deelnemers zijn: Kirgizië, Oezbekistan, Tadzjikistan en Turkmenistan.

Armenië, Azerbeidzjan, Georgië, Kazachstan, Moldavië, Oekraïne, Rusland en Wit-Rusland vormen de Europese tak van het verbond. Maar er is 'veel meer Europa'. Wij als Nederlanders denken vrij centraal te liggen, maar een gebied dat vaak

overgeslagen wordt, bevindt zich ten zuidoosten van Europa. De inwoners zijn weliswaar halve Arabieren, desalniettemin is het Europees gebied. Zo schuiven wij dus meer naar het westen op, kaarttechnisch gezien.

Armenië, Georgië, Oekraïne, Cyprus, het is allemaal het is Europees gebied. Ook Azerbeidzjan, althans het gedeelte ten noorden van het Kaukasusgebergte. De westelijke gedeelten van Kazachstan en Rusland tot aan Oeralrivier en het Oeralgebergte.

Turkije is eveneens half-Europees: het gedeelte ten westen en ten noorden van de Bosporus, de Zee van Marmara en de Damadellen begrenzen het Europese gedeelte.

Groenland, waar moeten we dit land bij indelen? Noord-Amerika of Europa, omdat het deel uitmaakt van Denemarken? Europa heeft ook een tal aan eilandjes, welke tot het grondgebied gerekend worden. Jan Mayen bijvoorbeeld, een klein eilandje gelegen in de Noorse Zee naast Groenland, een nietszeggend stuk grond met daarop een enorme NAVO-basis.

"Wat Turkije betreft, zal eerst de vraag afgehandeld moeten worden of het überhaupt wel lid mag worden, gezien de fikse cultuurverschillen."

Georgië is ons bekend geworden door de fluwelen revolutie en de Nederlandse 'first lady', de andere landen zijn alleen bekend door het WK-kwalificatievoetbal en dat is een triest gegeven.

Waarom weten we hier eigenlijk zo weinig vanaf? Ik zelf denk omdat er in de media, met name de televisiewereld, niet genoeg over te zien en horen is. Op Discovery Channel, de 'documentairezender' bij uitstek, zijn enkel vogelspinnen en Hitler te zien. Hoewel deze zender niet Europees is, zou enige kaartkennis en actualiteit wel gepast zijn. Maar in Nederland wordt er ook weinig aandacht besteedt aan geografie. Bij de verkiezingen was de opkomst bedroevend laag omdat men nauwelijks wist welke landen,

voornamelijk door de matige belichting van de Europese verkiezingen. Geldgebrek is hier mijns inziens de reden voor.

Wat interessant zou zijn, is naast 'Kamerdebatten' ook live 'Europese debatten' uitzenden op televisie. Het is belangrijk dat we ons als Nederlanders

rond de 500 miljoen komt te liggen, individuele grondrechten zullen beter nageleefd worden en de immigratie zal afnemen. Of dit laatste waar is, valt te betwijfelen gezien de opkomende arbeidsmigratie.

Hoe moeilijk besluiten met een grote groep is, blijkt uit de discussie over de Europese Grondwet. Deze Grondwet moet ervoor zorgen dat de drie hoofddoelstellingen die de leiders in december 2001 opgesteld hebben, tot uiting komen.

Ten eerste moet de kloof tussen de burger en de Europese instellingen in Brussel, Luxemburg en Straatsburg verkleind worden. Daarnaast moet het Europese institutionele

"De kloof tussen de burger en de Europese instellingen in Brussel, Luxemburg en Straatsburg moet verkleind worden."

meer Europeaan voelen en de mogelijkheden hiervoor nemen toe.

Financieel en economisch gezien, heeft de EU succes. Een tegenstander van de unie is de SP. Arbeid zal goedkoop worden en bedrijven zullen zich verplaatsen naar landen met een gunstig arbeidsklimaat. De SP noemt dit zelfs de 'Pan-Europese race'. Controle wordt steeds moeilijker en Europa zal volgens die linkse partij die 'een waakhond' naar Brussel wil sturen, verzanden in een markt. Maximale democratie zal zo afsterven. De Vlaamse De Clercq echter, is positief over komst van de nieuwe lidstaten en eventueel Turkije. Volgens hem zal een bredere interne markt de groei stimuleren omdat het inwoneraantal

bouwwerk hervormd worden om te kunnen blijven functioneren in een uitgebreide Europese Unie met vijftientig lidstaten. Als derde zou de Europese Grondwet moeten leiden tot een sterkere positie van de Europese Unie in de wereld. Hoe dit beginsel er uit moet zien, of er wel of geen referendum gehouden moet worden onder de bevolking, het is lastig hier consensus over te bereiken. Dat is dus het zwakke punt van een grote unie. De Duitse Christen-democraat Pöttering wijst dan ook terecht op de mogelijkheid: "dat de Unie verder wil gaan dan haar draagkracht aankan maar vooral dat de Unie haar morele grondslag zou verliezen indien zij besluiteloos wordt."

Een 'hot item' dezer dagen is het toetredingsvraagstuk betreffende Turkije, de heer Wilders heeft er zelfs de VVD er voor moeten verlaten. Is Turkije Europees? Geografisch deels, historisch gezien nauwelijks.

Dit vind ik een cruciaal punt, want wat voor Turkije geldt, zou ook voor bijvoorbeeld ook voor Kazachstan en Georgië kunnen gelden.

VVD-voorman Frits Bolkestein komt op voor een Europa van kerntaken en verzet zich aldus tegen een al te verre gaande uitdijning van de Unie, zowel beleidsmatig als geografisch. Juist om de Europese binnenmarkt goed te laten functioneren wil hij stevige buitengrenzen. Zo is hij gekant tegen de toetreding van Turkije want naarmate Europa groter wordt neemt ook de behoefte aan een eigen identiteit toe.

Ik vind dat elk land wat bij Europa hoort, heeft ook het recht om mee te doen met de Europese politiek. Landen bij voorbaat uitsluiten van toetreding tot de unie, is niet gerechtvaardigd in mijn ogen. Zo kan de Europese Unie nooit uitgroeien tot een supermacht als de Verenigde Staten.

Zal de Europese Unie ooit uit alle landen van Europa bestaan? Ik ben bang van niet, gezien de recente conflicten rond de mogelijke toetreding van Turkije. Maar hoe groter de EU is, hoe meer waarde, macht en betekenis deze krijgt. Zolang we echter niet de moeite doen alle landen die binnen de geografische grenzen van Europa vallen te betrekken, blijft een Europese wereldmacht een illusie en zal de V.S. haar vooraanstaande positie in de wereld handhaven. □

Victor van Kleef

Noten:

- <http://europa.vvd.nl/>
- <http://www.grondweteuropa.nl/>
- <http://europa.sp.nl/opinie/>
- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Europa>
- Frits Bolkestein, 'De grenzen van Europa', Lannoo, 2004

Straks nog meer sterren?